

ברדיצ'ב

(Berdichev). עיר במחוז ז'יטומיר, ברפובליקה האוקראינית הסובייטית, ידועה מהמאה ה-14. יהודים ישבו בה למן המאה ה-16. ב' היתה מרכז לחסידות ומושב ר' לוי-יצחק מב', ובמאה ה-19 – מרכז להשכלה.

ערב מלחמת-העולם השנייה התגוררו בב' יותר מ-30,000 יהודים מכלל 66,306 תושביה. ביום כיבוש העיר בידי הגרמנים, 7 ביולי 1941, נמצאו בה כ-20,000. כעבור שלושה ימים הטיל המושל הצבאי על היהודים תשלום כופר בסך 100,000 רובל במזומן ובחפצים. אירעו מעשי התעללות ביהודים, הוצתו בתי-כנסת על מתפלליהם וקבוצות נרצחו.

ב-25 באוגוסט 1941 נצטוו יהודי ב' להתרכז בגטו, שהוקם בחלק הדל ביותר של העיר, ושררה בו צפיפות קשה מנשוא. ב-4 בספטמבר אסף כוח של המפקד העליון של הס"ס והמשטרה באוקראינה כ-1,500 צעירים, הובילם מחוץ לעיר ורצחם ביריות.

ב-15 בספטמבר 1941 הוקף הגטו בשוטרים גרמנים ואוקראינים. כ-400 בעלי-מקצוע עם בני משפחותיהם, יחד כ-2,000 נפש, הופרדו משאר היהודים, והנותרים, כ-18,600 נפש, הובלו אל מחוץ לעיר לבורות שהוכנו מראש ונרצחו ביריות.

ב-3 בנובמבר 1941 נרצחו כ-2,000 יהודים, והושארו רק 150 בעלי-מלאכה. ב-27 באפריל 1942 נאספו כ-70 נשים יהודיות, נשואות ללא-יהודים, שהתגוררו מחוץ לגטו, ונרצחו עם ילדיהן. ב-16 ביוני 1942 הוקטן מספר בעלי-המלאכה ל-60. בסוף אוקטובר 1943, עם התקרב הצבא הסובייטי לאיזור, נרצחו אחרוני היהודים. ב-5 בינואר 1944 שוחררה ב' ונמצאו בה כ-15 יהודים.